

Changing THE WAY WE care^{SM}

în parteneriat cu

Rezumatul constatărilor și recomandărilor din evaluările a șase instituții rezidențiale

Chișinău, 2022

MacArthur
Foundation

Acest raport este rezultatul colaborării mai multor parteneri Changing the Way We Care (CTWWC).

Changing The Way We Care^{SM} (CTWWC) este o inițiativă globală finanțată de USAID, fundațiile MacArthur și GHR și implementată de Catholic Relief Services și Maestral International împreună cu alți parteneri globali, naționali și locali care colaborează pentru a schimba modul în care copiii sunt îngrijiți în întreaga lume.

Partenerii naționali ai inițiativei sunt Copil Comunitate Familie (CCF) Moldova, Keystone Moldova și Asociația Parteneriate Pentru Fiecare Copil (P4EC).

© 2022 Catholic Relief Services. Toate drepturile rezervate. Acest material nu poate fi reprodus, afișat, modificat sau distribuit fără permisiunea scrisă prealabilă a deținătorului drepturilor de autor. Pentru a obține acordul, adresați-vă la adresa electronică info@ctwwc.org.

Fotografiile din această publicație sunt folosite doar în scopuri ilustrative; ele nu implică un anumit statut de sănătate sau îngrijire rezidențială din partea oricărei persoane care apare în fotografii.

Acest raport este posibil datorită sprijinului generos al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin Changing the Way We Care și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

ABREVIERI

ANAS	Agenția Națională de Asistență Socială
AOAM	Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală
APC	Autorități publice centrale
APL	Autorități publice locale
APP	Asistență parentală profesionistă
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
ASC	Asistent social comunitar
CCTF	Casă/e de Copii de Tip Familie
CPCD	Comisia pentru Protecția Copilului aflat în Dificultate
CTWWC	Changing the Way We Care
CMI	Comisia multidisciplinară intrașcolară
EMD	Echipă/e multidisciplinare comunitare
EI	Educație incluzivă
IR	Instituție Rezidențială
MEC	Ministerul Educației și Cercetării
MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
OLSDÎ	Organe locale de specialitate în domeniul învățământului
OSC	Organizațiile societății civile
PEI	Plan educațional individualizat
PIA	Plan individualizat de asistență
SAP	Serviciul de asistență psihopedagogică
SS	Serviciu/ii sociale
STAS	Structuri Teritoriale de Asistență Socială
STOFM	Subdiviziune teritorială pentru ocuparea forței de muncă
UAT	Unități administrativ teritoriale

Context

Changing the Way We Care (CTWWC) este o Inițiativă globală. CTWWC este concepută cu scopul de a promova îngrijirea familială sigură și protectoare pentru toți copiii care sunt dezinstituționalizați sau cei în situație de risc de separare de familiile lor, prin consolidarea familiilor, reformarea sistemelor naționale de îngrijire a copiilor și schimbarea angajamentelor la nivel național, regional și global. În Republica Moldova obiectivul CTWWC este de a contribui la finalizarea procesului de dezinstituționalizare a copiilor din instituțiile rezidențiale și de a consolida familiile și serviciile de tip familial, astfel încât copiii să se bucure de un mediu de îngrijire sigur și prietenos.

Obiectivele inițiativei CTWWC au la bază

- Convenția ONU cu privire la Drepturile Copiilor, potrivit căreia: copilul are dreptul de a crește în familie (art. 3); părinții au responsabilitatea să-și crească și să-și susțină proprii copii (art. 5); statul are responsabilitatea de a susține părinții să îngrijească de copiii lor (art. 18).
- Recomandările Cabinetului de Miniștri al Consiliului Europei (2005)/5 cu privire la drepturile copiilor plasați în instituții rezidențiale, potrivit cărora: copilul poate fi plasat în instituție rezidențială numai în scopul satisfacerii necesităților care au fost identificate ca fiind imperative, în baza evaluării multidisciplinare; plasamentul nu trebuie să dureze mai mult decât este necesar și urmează a fi supus revizuirii periodice, din perspectiva interesului superior al copilului, context în care părinții trebuie să beneficieze de tot suportul posibil, în vederea reintegrării armonioase a copilului în familie și societate; copilul care părăsește plasamentul trebuie să beneficieze de evaluarea necesităților sale și servicii corespunzătoare de post-plasament, în scopul asigurării reintegrării copilului în familie și societate; familia și copilul, dacă este posibil, trebuie să fie implicați în planificarea și organizarea procesului de reintegrare sau plasare în serviciile de tip familial.
- Liniile Directoare ONU privind îngrijirea alternativă a copilului.

În 2021-2022, CTWWC în parteneriat cu trei organizații ale societății civile: Keystone Moldova, Copil, Comunitate, Familie (CCF Moldova) și Asociația Parteneriate pentru Fiecare Copil (P4EC), a realizat o serie de cercetări la nivel național, inclusiv evaluarea complexă a șase instituții rezidențiale (IR). Toate aceste analize urmează să servească drept puncte de reper în fundamentarea viziunii CTWWC în Moldova și implementarea acesteia, în strânsă colaborare cu autoritățile publice centrale și locale și organizațiile societății civile, printr-o abordare colectivă, care presupune susținere reciprocă, consultare și comunicare constantă.

IR incluse în procesul de evaluare se află în subordinea diferitor autorități publice centrale și locale care la 1 ianuarie 2021 aveau în plasament un număr total de 200 copii. Acestea sunt precum urmează: (1) Centrul de plasament și reabilitare pentru copii de vârstă fragedă, mun. Chișinău; (2) Centrul de plasament temporar și

reabilitare pentru copii, Mun. Bălți; (3) Școala-internat auxiliară, s. Bulboaca, raionul Anenii Noi; (4) Școala-internat auxiliară, mun. Hîncești; (5) Centrul de plasament temporar pentru copii cu dizabilități (fete) din mun. Hîncești; (6) Centrul de plasament temporar pentru copii cu dizabilități (băieți), mun. Orhei.

Includerea acestor instituții în procesul de evaluare a fost argumentată de faptul că oferă plasament rezidențial unor grupuri de copii cu vulnerabilități sporite, cum ar fi copiii de vîrstă mică (2 IR), copiii cu dizabilități severe (3 IR) și copii cu dificultăți de învățare (1 IR). Regulamentul instituțiilor rezidențiale pentru copii de vîrstă fragedă prevede că sunt plasați copii cu vîrsta sub 7 ani, care e vîrsta oficială de școlarizare a copiilor. Alte patru instituții, suînt destinate, conform regulamentului, copiilor cu dizabilități, dar în IR din Orhei și, respectiv, Hîncești rezidenții adulți reprezintă marea majoritate (circa 80%).

Evaluarea IR vizate în acest proces a parcurs patru etape și anume:

1. Evaluarea inițială a copiilor aflați la moment în IR, dar și a copiilor care au "intrat" în IR în perioada iulie-decembrie 2021.
2. Evaluarea familiilor copiilor care se aflau în IR și evaluarea situației copiilor care (între timp) au părăsit IR (monitorizare post-plasament).
3. Evaluarea resurselor umane angajate în IR evaluate.
4. Evaluarea resurselor financiare bugetate pentru fiecare IR.

Trebuie remarcat faptul că, aspectele supuse evaluării au fost identice cu cele aplicate în cazul altor circa 40 instituții reorganizate/închise, doar că integrează lecțiile învățate pe parcursul anilor în procesul de implementare a reformei sistemului rezidențial de îngrijire în țară și a pus accentul, în special, pe necesitățile copiilor cu dizabilități și ale copiilor mici care urmează să fie dezinstituționalizați.

Rezultatele evaluării vin să susțină și să impulsioneze procesul de reformare a sistemului rezidențial de îngrijire a copilului în Moldova. Acestea urmează să fundamenteze și să influențeze acțiunile ulterioare care vor asigura un mediu de tip familial pentru toți copiii aflați în sistemul rezidențial de îngrijire, dar și pentru copiii care se află în risc de separare de familia lor. Totodată, vor contribui la dezvoltarea și asigurarea unui cadru de servicii sociale necesare pentru finalizarea reformei sistemului de îngrijire și tranziția acestuia de la îngrijirea bazată pe servicii rezidențiale la îngrijirea bazată pe familie și comunitate, cu toate componentele aferente: servicii, instituții, resurse umane și financiare.

Metodologia evaluării

Echipele de evaluatori au folosit următoarele metode de colectare și analiză a datelor specifice pentru fiecare etapă de evaluare:

1. Pentru realizarea evaluării individuale a copiilor au fost aplicate o serie de chestionare de către echipe locale de specialiști care au fost instruite și au beneficiat de ședințe de mentorat din partea organizațiilor partenere. Chestionarele au ținut cont de bunele practici dezvoltate anterior dar au fost completate cu aspecte specifice grupului de copii evaluați. **Discuții cu personalul** care are contactul cel mai apropiat cu copilul și **discuția sau observarea copilului** (în funcție de vârsta sau nivelul de dezvoltare) au completat cadrul metodologic al evaluării. Raportul final, concluziile și recomandările pentru fiecare copil au fost realizate într-o echipă multidisciplinară. Evaluarea a vizat situația socială, medicală, educațională a copilului, contactele cu familia / apropiații și particularitățile de dezvoltare, la fel și nevoile de suport și oportunitățile de reintegrare sau plasament familial.
2. În contextul evaluării familiilor copiilor din IR au fost utilizate chestionare pentru evaluarea complexă a familiilor, elaborate în baza formularelor serviciului social sprijin familial, **formulare de monitorizare** a situației copiilor ieșiți din instituțiile rezidențiale în perioada iulie–decembrie 2021 și **formulare de cartografiere** a serviciilor relevante pentru reintegrarea copilului în mediul familial. Realizarea evaluării a avut loc cu implicarea echipelor organizațiilor partenere și a echipelor locale formate din specialiști din cadrul Structurilor Teritoriale de Asistență Socială (STAS) și asistenți sociali comunitari cu experiență în reforma sistemului de îngrijire a copilului. Echipele de evaluatori au fost sprijinite prin instruire și ședințe de mentorat. Menționăm că în cazul unor copii au fost evaluate mai multe familii; pe lângă familia biologică, au fost evaluate și familiile rudelor pentru a identifica oportunități de plasament familial.
3. În vederea evaluării resurselor umane, echipa de evaluatori a aplicat următoarele metode și tehnici: **Analiza documentară** a cadrului normativ privind organizarea și funcționarea instituției, a organigramei și schemei de încadrare a personalului, a fișelor postului, planului de formare a personalului din cadrul instituției, altor documente relevante. **Fișa de colectare a datelor** care a fost aplicată pentru acumularea informației cu privire la vârsta personalului, stagiul de muncă, studii, calificări ale angajaților instituției, alte informații relevante etc. **Analiza statistică** a datelor colectate care reflectă un șir de indicatori (de exemplu, numărul de unități/angajați în instituție, raportul număr de personal/număr de copii, fluctuația angajaților etc.). **Interviul individual semi-structurat** cu personalul în baza ghidului de interviu alcătuit din 22 întrebări structurate în 3 module.
4. Metodologia de evaluare a resurselor financiare a inclus colectarea de date privind executarea bugetului, în particular cheltuielile de personal, plata serviciilor, procurarea materialelor circulante, circulația stocului de materiale, circulația și uzura mijloacelor fixe și amortizarea activelor nemateriale. Perioada supusă evaluării a fost 2018 – 2020. Anul 2021 nu a putut să fie analizat deoarece raportul privind executarea bugetului pentru primele 9 luni ale anului (existent la momentul evaluării) nu reflecta un tablou complet al cheltuielilor, costurile privind uzura și amortizarea mijloacelor fixe fiind raportate doar o dată pe an – la sfârșitul anului. În cazul statelor și a efectivului de personal analiza a inclus și datele existente pentru primele nouă luni ale anului 2021.

Analiza costurilor de prestare a serviciilor pentru un beneficiar de către instituțiile rezidențiale evaluate în comparație cu alte instituții sau servicii sociale a fost efectuată pentru anul 2020. Analiza infrastructurii instituției a fost realizată în baza unui chestionar de observare. Metodele de lucru care au fost aplicate au inclus **analiza documentației financiare, colectarea datelor cantitative, chestionar, și interviuri**. Sursele de bază pentru colectarea datelor au fost Dărilor de seamă ale instituției rezidențiale prezentate autorităților publice, Statele de personal și tarificarea personalului din instituția rezidențială, alte documente financiare. Studiul conține și o analiză comparativă a costurilor de întreținere a unui copil în instituția rezidențială și, respectiv, costurile alocate per copil în instituțiile de învățământ general sau serviciile sociale.

Prezentul rezumat consolidează constatările și recomandările tuturor celor 4 rapoarte tematice de evaluare/per instituție, care, la solicitare, pot fi puse la dispoziția părților interesate.

Pentru realizarea **rapoartelor consolidate pentru fiecare instituție rezidențială**, au fost contractați experți care au analizat rapoartele tematice pentru fiecare instituție și au realizat, în perioada aprilie-mai 2022, un **atelier participativ** în fiecare IR și au validat principalele recomandări și formulări pentru planul de transformare.

Colectarea, prelucrarea și analiza informațiilor cu caracter personal a fost realizată în conformitate cu prevederile Legii Nr.133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal. Totodată, echipa de evaluare a respectat toate măsurile de protecție împotriva COVID-19 în conformitate cu Hotărârile Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică și politicile de protecției a drepturilor copilului.

Limitările în procesul de evaluare

Situația pandemică legată de COVID-19 a influențat procesul de planificare a vizitelor și evaluarea propriu-zisă atât a copiilor cât și a familiilor. Pentru a depăși aceste obstacole, datele au fost colectate de echipe locale formate din specialiști din IR și/sau din structuri locale care au avut acces la copii și familii. Alte limitări în procesul de evaluare au fost insuficiența resurselor umane în unele IR (lipsa asistenților sociali, a psihologilor și a medicilor) pentru a fi incluși în echipa de evaluare; posibilități reduse a echipei de mentori de verificare și validare a datelor transmise din cauza restricțiilor COVID-19; fluctuația copiilor din două IR pentru copii de 0-6 ani care a dus la reluarea procesului de evaluare pe măsura intrării copilului în instituție și ajustarea continua a datelor; necorespunderea datelor privind familia biologică/extinsă inclusă în dosarele copiilor din IR cu datele reale colectate la etapa de evaluare a familiei; necunoașterea de către unele ATT și ATL despre plasamentul copilului și lipsa informațiilor despre familia biologică sau extinsă; și reticența sau indisponibilitatea unor familii pentru evaluare și comunicare cu experții.

Cu toate aceste limitări, raportul prezintă date valoroase privind principalele cauze ale plasamentului copiilor și localitățile de origine, relațiile cu familia biologică, statutul copilului, durata aflării în IR, nevoile de suport social, medical și psiho-emoțional pentru copii și familiile lor, recomandări preliminare privind posibilitatea reintegrării sau a

plasamentului familial și dezvoltarea serviciilor sociale pentru copiii din plasament rezidențial, disponibilitatea familiei de a reintegra copilul, necesitatea de suport pentru reintegrare, nevoia de servicii și disponibilitatea acestora în comunitatea copilului, dar și disponibilitatea și nivelul de pregătire a resurselor umane și costurile de întreținere, îngrijire, educație și altele. Sunt formulate recomandări de instruire a specialiștilor și de utilizare a resurselor financiare în beneficiul copiilor și familiilor din Moldova.

Considerațiile etice au avut în vedere principiile și normele etice promovate de Grupul de Evaluare al Națiunilor Unite [1]. Protocolul de cercetare, elaborat în acest scop, a cuprins: (i) aspecte referitoare la asigurarea protecției identității specialiștilor, participanți la cercetare și (ii) protecția datelor colectate. Principiile de evaluare au cuprins: (a) respectul demnității și autonomiei; (b) interesul superior al copilului; (c) nediscriminarea; (d) respectarea standardelor etice; (e) consimțământul informat; (f) respectarea confidențialității; (g) abordarea copilului bazată pe drepturi și (h) participarea și incluziunea copilului.

Managementul cercetării: asigurat de CCF Moldova, P4EC și Keystone Moldova în 6 etape: (i) elaborarea protocolului și a instrumentelor de cercetare; (ii) selectarea și instruirea echipelor locale de evaluare; (iii) colectarea datelor; (iv) controlul și asigurarea calității datelor; (v) analiza și elaborarea raportului de cercetare; (vi) validarea și comunicarea rezultatelor și a recomandărilor cheie ale cercetării.

Constataările generale

CTWWC a formulat următoarele constatări în baza evaluării celor șase instituții:

1. Regulamentul IR nu este întotdeauna respectat: în 4 din cele 6 IR, vârsta beneficiarilor nu corespunde profilului din regulament, în 2 instituții pentru copii cu dizabilități circa 80% din beneficiari sunt adulți, iar în 2 IR pentru copii de vârstă 0-6 sunt 17 copii cu vârsta de peste 7 ani; 15 din acești copii nu au acces la educație; 65% din copiii din plasament nu aveau statutul determinat, ceea ce prezintă încălcarea legislației în vigoare; pentru 86% din copiii din plasament perioada de instituționalizare a depășit de multe ori perioada de 12 luni (conform HG 432/2007, secțiunea 3, art. 25).

2. Circa 65% din copii (120 din 184) din plasament nu au, încă, un statut stabilit, fapt ce contravine legislației în vigoare care prevede că fiecărui copil separat de familia sa urmează să i se determine statutul de copil rămas temporar fără îngrijire părintească sau copil rămas fără îngrijire părintească [2].

[1] UNEG Code of Conduct for Evaluation in the UN system <http://www.unevaluation.org/document/detail/100>

[2] Conform art. 16 din Legea 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, alin. (1), autoritatea tutelară teritorială în evidența căreia se află copilul, în cooperare cu autoritatea tutelară teritorială, întreprinde acțiunile necesare pentru (re)integrarea în familie a copilului sau stabilirea statutului copilului, acțiuni care cumulativ, nu vor depăși 6 luni.

3. Precizările făcute de echipa de evaluare în privința cauzelor ce au dus la un risc iminent pentru viața și sănătatea copiilor instituționalizați au fost următoarele: abuz de alcool al părinților, conflicte în familie/violență domestică, părinții nu-si îndeplinesc obligațiunile părintești (neglijarea obligațiunilor părintești), copii nu frecventează școala, grădinița, copii lăsați fără supraveghere (neglijare medicală, educațională, neglijare în supraveghere), lipsa unui loc de trai, lipsa unui venit, condiții precare de trai și altele. Specialiștii din cadrul STAS menționează lipsa de servicii pentru aceste grupuri de copii ca una din principalele cauze a plasamentului copiilor pentru perioade nedeterminate/nejustificate și depășirii vârstei contrar regulamentului.
4. Există o corelație între amplasarea unei IR într-o unitate administrativ-teritorială (UAT) și plasamentul copiilor din acea UAT în IR. Deși în cele șase IR sunt copii din 28 de raioane și municipii, dar și repatriați din alte țări, totuși, peste 62% din copiii evaluați sunt din patru UAT unde se află 5 IR.
5. Principalele trei cauze ale aflării copiilor în plasament rezidențial, sunt, după cum urmează: dizabilitatea copilului (aproape 50%), prezența unui risc iminent^[3] (circa 22% din copii) și abandonul sau refuzul părinților de a avea grijă de copilul lor (circa 15%). Totodată sărăcia și problemele materiale ale familiilor ca unele dintre motivele de bază a separării nu au fost eliminate.
6. Circa 36% din copii ar putea să fie reintegrați în familia lor biologică, și pentru circa 60% din copii s-a făcut recomandarea de plasament în servicii de tip familial (plasament în familia extinsă, tutelă, asistență parentală profesionistă și casă de copii de tip familial).
7. Din cele 134 de familii evaluate (localizate în 30 de UAT) peste 41% de familii doresc reintegrarea copiilor din IR iar peste 42% din familii nu-și doresc reintegrarea copiilor.
8. Evaluatorii au constatat că doar în cazul a circa 1/3 din cele 134 de familii există posibilități înalte și medii de reintegrare, pe când în 2/3 de familii reintegrarea nu este posibilă sau posibilitatea este redusă.
9. Deși numărul mediu anual al copiilor în cele 6 instituții este în continuă descreștere, costul mediu anual de întreținere a unui copil este în creștere și variază de la circa 81 mii lei până la 338 mii lei. În unele instituții costul de întreținere a crescut cu peste 50 % sau chiar s-a dublat.
10. Cele mai mari costuri sunt înregistrate în cazul instituțiilor pentru copii mici (0-6 ani) din Bălți și Chișinău - între 244646 lei și 338990 lei per copil.
11. Ponderele cea mai mare a cheltuielilor în structura cheltuielilor îi revine cheltuielilor ce țin de personal și constituie circa 60 % - 80%.

[3] Precizările făcute de echipa de evaluare în privința cauzelor ce au dus la un risc iminent pentru viața și sănătatea copiilor instituționalizați au fost următoarele: abuz de alcool al părinților, conflicte în familie/violență domestică, părinții nu-si îndeplinesc obligațiunile părintești (neglijarea obligațiunilor părintești), copii nu frecventează școala, grădinița, copii lăsați fără supraveghere (neglijare medicală, educațională, neglijare în supraveghere), lipsa unui loc de trai, lipsa unui venit, condiții precare de trai și altele.

12. Costul mediu anual pentru prestarea serviciilor educaționale în școlile auxiliare din Bulboacă și Hîncești depășește de 2 – 3 ori costul mediu anual în alte instituții de învățămînt primar sau secundar general. Costul per elev este mai mare chiar dacă îl comparăm cu costul mediu pentru întreținerea unui elev cu necesități speciale în Liceul Teoretic "Petre Ștefănuță" din or. Ialoveni, unde este implementat modelul de incluziune educațională a copiilor cu dizabilități severe.
13. În cazul instituțiilor pentru copii cu dizabilități severe din Orhei și Hîncești ponderea cea mai mare în costul mediu anual pentru prestarea serviciilor îi revine serviciilor de îngrijire (66-68%); costul serviciilor medicale constituie circa 23-26 % în costul mediu anual, costul serviciilor de dezvoltare a abilităților – 5-11%, iar costul serviciilor de reabilitare reprezintă doar circa 0.4-1%. O analiză comparativă a costurilor indică faptul că, costul mediu anual pentru întreținerea unui beneficiar în aceste instituții este mai mic decît costul mediu anual pentru întreținerea unui beneficiar în serviciul Casă comunitară și mai mare decît costurile medii anuale pentru întreținerea unui beneficiar în serviciile Locuință protejată și Asistență personală – servicii prestate de către STAS.
14. Majoritatea angajaților din instituțiile rezidențiale nu participă la cursuri de formare profesională inițială și continuă (cu excepția personalului medical) și nu există programe de formare pe categorii de personal, inclusiv pentru personalul auxiliar.
15. Insuficiența de personal calificat în instituție afectează calitatea serviciilor de reabilitare, îngrijire, asistentă și consiliere psihopedagogică, integrare/reintegrare familială, consiliere și sprijin pentru părinți și creează mari dificultăți în asigurarea necesităților individuale ale copiilor din plasament.
16. Fiecare a doua persoană interviuată din cele 6 IR (total realizate 79 interviuri) nu acceptă recalificarea pentru a se angaja în servicii sociale comunitare, invocând drept cauze vârsta înaintată, problemele de sănătate sau consideră că profesia pe care o exercită este necesară oriunde (în special, este vorba despre personalul medical). În cazul reorganizării/închiderii instituției, unii angajați ar putea urma cursuri de recalificare pentru a putea activa în diferite servicii, atât educaționale, cât și sociale, dar necesită sprijin.
17. Cca 90% din angajații intervievați au menționat că nu acceptă să ia în plasament un copil, fiind evidențiate diverse cauze și motive, cum ar fi vârsta înaintată care nu le permite luarea unui copil în plasament, lipsa spațiului locativ, starea de sănătate sau faptul că membrii familiei nu acceptă.
18. Marea majoritate a angajaților din cadrul instituțiilor rezidențiale se confruntă cu diverse probleme, cele mai acute fiind salariile mici, utilizarea metodelor vechi în reabilitarea copiilor, pregătirea insuficientă a specialiștilor din cadrul instituției pentru a lucra cu copiii cu dizabilități, numărul mare de copii în grupă, dificultăți în lucrul cu părinții și iresponsabilitatea acestora, colaborarea defectuoasă cu APL și asistentul social comunitar.
19. Majoritatea angajaților intervievați percep reorganizarea instituției din perspectiva lichidării/închiderii acesteia și sunt împotriva acestor schimbări, deoarece consideră că copiii vor fi expuși în comunitate segregării, stigmatizării, discriminării și excluderii.

Toate recomandările de mai jos sunt fundamentate în baza prevederilor Liniilor Directoare ONU privind Îngrijirea Alternativă a Copiilor, care stipulează că eforturile trebuie îndreptate în special către a asigura condițiile necesare pentru ca un copil să rămână sau să se întoarcă în îngrijirea părinților săi sau, acolo unde se impune, a altor membri apropiați ai familiei. Dacă, totuși, copiii trebuie să fie separați de familie pentru a le asigura interesul superior și protecția, atunci această decizie trebuie să aibă în vedere importanța asigurării unui cămin stabil pentru copii și satisfacerii nevoilor de bază ale acestora de un atașament sigur și continuu din partea persoanelor de îngrijire, permanența fiind, în general, un scop principal.

Recomandările generale

Evaluările au concluzionat cu următoarele recomandări privind reforma sistemului de îngrijire a copilului:

- Instituirea moratorului la instituționalizarea copiilor în cele șase instituții rezidențiale și prioritizarea formelor de protecție de tip familial.
- Extinderea rețelei de sprijin pentru familii, inclusiv capacitatea acestora pentru a putea să îngrijească și să asigure bunăstarea copiilor.
- Dezvoltarea serviciilor sociale la nivel de comunitate sau raion, în funcție de nevoile identificate și cauzele separării.
- Planificarea, la necesitate a serviciilor la nivel regional cu finanțare inter bugetara.
- Elaborarea mecanismului de finanțare intersectoriala pentru serviciile integrate pentru copii.
- Extinderea pachetului minim de servicii cu includerea serviciilor de îngrijire alternativa de tip familial si asigurarea durabila a finanțării.
- Asigurarea funcționalității Instrucțiunii privind mecanismului intersectorial de prevenire a riscurilor și asigurarea bunăstării copiilor (HG143).
- Aprobarea Instrucțiunii intersectoriale privind asistența copiilor cu dizabilități.
- Capacitarea resurselor umane implicate in reforma sistemului rezidențial de îngrijire (AS, Sănătate, Educație, IR, APL).
- Replanificarea utilizării resurselor financiare din sistemul rezidențial de îngrijire pentru dezvoltarea serviciilor comunitare integrate.

Recomandările specifice privind reintegrarea copiilor din cele șase instituții rezidențiale și etapele reorganizării instituțiilor sunt prezentate în rapoartele consolidate pentru fiecare instituție rezidențială.

Povestea Evelinei

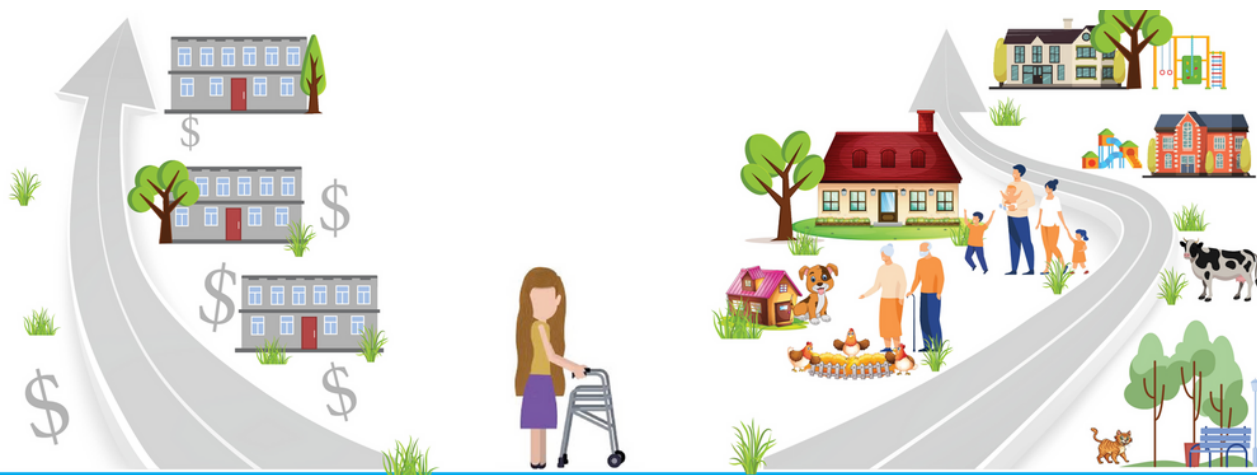
Cum ar influența recomandările de mai sus viața unui copil real? Evelina[1] are 7 ani și de la 6 luni de află într-o instituție rezidențială. Cauzele separării de familie (conform dosarului) au fost multiple și complexe – dizabilitatea copilului, mamă singură, fără rețea de sprijin, abuz de alcool al mamei, dizabilitate intelectuală, lipsa unui loc de trai. Mama și fetița locuiau într-un raion din centrul țării. Din 2015 (când a fost plasată) și până la 5 martie 2020, mama a vizitat fetița în FIECARE LUNĂ. Din martie 2020 și până în iunie 2021 a telefonat foarte frecvent, vizitele fiind interzise din cauza carantinei în contextul COVID-19. Din noiembrie 2021 mama nu a inițiat niciun contact cu fetița sau cu angajații instituției.

La moment, autoritățile încearcă să identifice locul de aflare a mamei cu scopul de a decădea mama din drepturi. Cea mai mare parte din viață, Evelina a petrecut-o în instituție rezidențială, fiindu-i încălcat unul din drepturile de bază – la creștere în mediu familial. Deoarece mai puțin de 1% din bugetele instituțiilor e direcționat spre reabilitare, fetița nu a putut beneficia pe deplin de aceste servicii, deși evaluarea a arătat că fetița ar putea învăța să meargă cu cadru de mers, iar acest lucru i-ar deschide mai multe oportunități de a-și dezvolta independența.

Ce putem face pentru Evelina ACUM? Ea ar trebui plasată în familia unui asistent parental profesionist sau într-o casă de copii de tip familial, timp în care specialiștii pot continua să evalueze posibilitatea reintegrării la mama. Evelina și familia (fie biologică, fie alternativă) au nevoie de servicii și prestații[2]. Evelina a așteptat 7 ani ca adulții să vină cu o propunere mai bună și mai umană pentru ea. În acest timp, în fiecare an s-au cheltuit sute de mii de lei. Viața ei nu s-a schimbat în bine, de fapt a pierdut timpul prețios pentru reabilitare și relația pe care a avut-o cu mama ei.

E timpul să facem tot ce ne stă în puteri ca Evelina și ceilalți 184 de copii să revină în mediu familial cu serviciile de suport necesare. Acest lucru nu poate să aștepte.

[1] Nume schimbat

[2] Cu galben sunt marcate serviciile suplimentare de care poate să aibă nevoie mama

Changing the Way We Care^{SM}
www.changingthewaywecare.org
info@ctwwc.org

Dacă doriți să oferiți feedback cu privire la acest document, vă rugăm să expediați un e-mail la CTWWCLearning@ctwwc.org.

